

m e t o d i c k é l i s t y

pro pobyt v přírodě

5

Foto Miroslav Žajic

I. sjezd SSM

Praha 28.—30. září 1972

Z PROJEVU GENERÁLNÍHO TAJEMNIKA ÚV KSC
SOUDRUHA GUSTÁVA HUSÁKA NA I. SJEZDU SSM:

Mladí lidé často říkají: Vy jste to měli lepší, mohli jste bojovat proti buržoasi, proti fašismu. Měli jste revoluční cíl.

Co je revolučním cílem dnes, po vítězství pracujícího lidu? Revolučním cílem je rozvíjet socialistickou společnost, zdokonalovat ji, rozvíjet ekonomiku a podmínky pro život lidí, rozvíjet lidí samotné, vytvářet prosté společnost všeestranně vyspělejší a žasnější. Mladí lidé přitom nejsou jen objektem. Jsou i spolu-zodpovědní za to, aby se to, co v revolučním zápasu vykonaly předcházející generace dále rozvíjelo.

Máme radost z toho, že jste dosáhli. Není toho málo. Jsou zde zkušenosti dobré i špatné, je z nich třeba vycházet, rozpracovat je, dosáhnout toho, aby byl v organizacích pinokrevný život, vnitřní demokracie, aby se mohli lidé uplatnit podle svých zájmů, aby byl odstraněn formalismus.

Hovoríme o velkých láních, které chceme i nadále mladé generaci dávat. Na druhé straně je však třeba v SSM pěstovat skromnost, vědět, že jediné tvrdou a poctivou práci ve škole nebo na pracovišti, usilovným získáváním návyku a zkušenosti může člověk něčeho dosáhnout. Jinak jde o našouknutý balón, který brzy splaskne.

Všechny organizace, v nichž jsou mladí lidé, musí dát všechny prostředky k dispozici mladým lidem.

Nemůžeme přece postupovat takto: SSM bude mladé lidí politicky školit a vychovávat a všechny ostatní věci má na starosti někdo jiný. Jeden hřítě, jeden kulturní domy, třetí rekreaci, a vy jen škole a každé mladým lidem marxismus-leninismus.

Budeme projednávat i otázky tělesné výchovy a Svazarmu. Nové vedení SSM, které si na sjezdu zvolíte, bude muset o těchto věcech přemýšlet, abychom zas celá léta nepřešlapovali na místě, ale našli rozumné, praktické cesty.

Mladá generace, naše pracující a studující mládež, má u nás otevřené dveře. Nemusí je otevřít násilím, ale stačí, když bude umět možnosti využívat. Pak najde oporu na všech místech. Je si ovšem třeba klást vysoké, náročné cíle, dát mladistvým lidem a velmi seriozně se připravovat. Z celého srdce si přejeme a budeme též v tom směru působit, aby vyrostli z vaší generace schopní, čestní, připravení, socialismu a našemu lidu oddaní občané, kteří ponese prapor revolučních výmožeností a pokroku, prapor našeho socialistického vlasteneckví a proletářského internacionálnismu vysoko a daleko než jsme to dokázali v uplynulých letech my.

Z UVODNÍHO SLOVA PŘEDSEDY ÚV SSM SOUDRUHA JURAJE VARHOLÍKA:

Ne náhodou však ve všech sjezdových dokumentech věnujeme také pozornost zajímavé činnosti Svazu a chceme, aby se tato oblast naší práce dostala i do popisu sjezdového jednání.

Je tomu tak proto, že zajímavá činnost se výrazně podílí na utváření rysů mladých lidí i proto, že umění bohatě, plně, plodně a zajímavě prožívat volný čas obohacuje nejen život jednotlivce, ale i činnost naší organizace a zvyšuje její přitažlivost u vlastních členů i navštěvujících.

Rozvoj zajímavé činnosti v Socialistickém svazu mládeže je i v zájmu ostatních společenských organizací. Kde jinde například můžeme hledat nové talenty CSTV a jeho sportovní svazy než mezi pionýry a svazáky? I těmto organizacím musí jít o to, aby zajímavá činnost v SSM byla prováděna v širokém měřítku a co nejlépe, a proto by ji ve vlastním zájmu měly podporovat. Bude tedy jedním z předních úkolů nového ÚV SSM, aby v období do II. sjezdu rozpracoval problematiku zajímavé činnosti do šířky a hloubky. Podle našeho názoru bychom měli pod vedením komunistické strany dospět k novému pohledu na tuto problematiku, k upřesnění a popřípadě i k úpravě délky práce v této oblasti mezi naším Sazem a ostatními společenskými organizacemi.

USNESENÍ I. SJEZDU SOCIALISTICKÉHO SVAZU MLÁDEŽE

I. sjezd Socialistického svazu mládeže, který se sešel v Praze ve dnech 27.—30. září 1972 — v období, kdy naši lid pod vedením Komunistické strany Československa dosahují významných úspěchů v realizaci závěru XIV. sjezdu KSC —

I. projednal

1. Zprávu ÚV SSM o činnosti a dalších úkolech Socialistického svazu mládeže a PO SSM I. sjezdu SSM.
2. Zprávu o hospodaření a činnosti ústřední revizní komise SSM.
3. Hlavní úkoly SSM a PO SSM po XIV. sjezdu KSC.

II. potvrdil

1. Základní dokumenty schválené ustavující celostátní konferenci Socialistického svazu mládeže, konanou ve dnech 9.—11. listopadu 1970.
  - Programové prohlášení Socialistického svazu mládeže,
  - Stanovy Socialistického svazu mládeže;
  - Programové a organizační zásady Pionýrské organizace SSM.
2. Některé základní útazky vývoje dětského a mládežnického hnutí v Československu, schválené III. plenárním zasedáním ÚV SSM dne 23. února 1971.

III. schválil

1. Úpravy stanov Socialistického svazu mládeže;
2. Úpravy Programových a organizačních zásad Pionýrské organizace SSM;
3. Zprávu ÚV SSM o činnosti a dalších úkolech SSM a PO SSM I. sjezdu SSM;
4. Zprávu o hospodaření a činnosti ústřední revizní komise SSM;
5. Hlavní úkoly Socialistického svazu mládeže a Pionýrské organizace SSM po IV. sjezdu KSC;
6. Složení ústřední rady PO SSM, zvolené na celostátní konferenci pionýrských pracovníků dne 26. 8. 1972.

IV. přijal

1. Dopusť ústřednímu výboru Komunistické strany Československa;
2. Poselství sovětské mládeži;
3. Rezoluci o evropské bezpečnosti;
4. Rezoluci na podporu boje národních a mládežnických Indoevropských front.
5. Provolání k X. světovému festivalu mládeže a studentstva.

V. zvolil

- 135členný Ústřední výbor SSM a 35člennou Ústřední revizní komisi.

VI. ukládá Ústřednímu výboru SSM

1. Postupně rozpracovat závěry I. sjezdu SSM do ročních plánů činnosti Socialistického svazu mládeže a Pionýrské organizace SSM tak, aby se tyto staly základem pro práci orgánů a organizační SSM, jednotlivých rad a komisí.
2. Vyhodnotit diskusi na I. sjezdu SSM, projednat v ní obsažené náměty, návrhy a připomínky a zabezpečit jejich využití v praktické činnosti Svazu.
3. S jednáním a závěry I. sjezdu Socialistického svazu mládeže seznámit členy SSM a další mladé lidi, funkcionářský aktiv Svazu a PO SSM a prostřednictvím Národní fronty i československou veřejnost.

NOVĚ ZVOLENÉ PŘEDSEDNICTVO ÚV SSM:

- Juraj Varholík, předseda ÚV SSM
Jindřich Poledník, místopředseda ÚV SSM, předseda ČÚV SSM
Michal Zozulák, místopředseda ÚV SSM, předseda SÚV SSM
Alexandr Andrassy
Jan Bouček, tajemník ÚV SSM
Otto Čmolík,
Ernest Demetrovič
Eva Dlouhá
Miloslav Dočkal, místopředseda ČÚV SSM
Josef Hájek
Ján Husák
Jan Kohout, tajemník ÚV SSM a předseda ústřední rady PO SSM
Ludmila Korytíková, tajemnice SÚV SSM
Antonín Krummík
Pavel Kun
Miroslav Motavský
Jan Procházka, tajemník ÚV SSM
Eva Švecová
Dušan Ulčák

SEŠEL SE SJEZD SSM V ČSR

Ve dnech 8.—10. 9. 1972 se sešel v Praze ve Smetanově sině Obecního domu sjezd Socialistického svazu mládeže v ČSR.

Sjezd projednal a schválil zprávu o činnosti SSM v ČSR, zprávu o činnosti revizní komise, vyjádřil svůj souhlas shodně se stanovisky základních organizací a orgánů SSM v České socialistické republice jednoznačnou podporu dokumentu Hlavní úkoly SSM a jeho PO po XIV. sjezdu KSC předloženém UV SSM k diskusi před I. sjezdem Socialistického svazu mládeže. V závěru sjezdu zvolil nový Ústřední výbor SSM v ČSR, jehož předsedou se stal Jindřich Poledník a schválil usnesení sjezdu z něhož vymáháme:

K rozvoji ideově výchovné činnosti v SSM a jeho PO ukládá sjezd orgánům a organizacím v ČSR:

- zintenzivnit ideově politické působení na neorganizovanou mládež v okruhu působnosti orgánů a organizací SSM;
- podporovat rozvoj všestranných kontaktů s organizacemi SSM ve Slovenské socialistické republice s cílem upevnovat československou vzájemnost;
- vytvářet podmínky k postupné realizaci dlouhodobého systému politického vzdělávání; dosáhnout toho, aby členové Svazu a pionýrští pracovníci považovali prohlubování politických znalostí za svou hlavní povinnost.

K rozvoji zájmové činnosti sjezd ukládá orgánům a organizacím SSM v ČSR:

- rozvíjet pravidelnou tělovýchovnou a brannou činnost, utváret u mladých lidí vztah k přírodě, jejímu poznávání a ochraně, soustředit sily Svazu na přirozená centra rekreace a odpočinku mladých lidí, rozvinout zájmovou činnost v přírodě, budovat stanové základny, organizovat republikové a krajské tábory;

- K fidiči a organizátorské práci:**
- v ZO SSM věnovat pozornost individuální práci s každým členem formou ukládání konkrétních úkolů a jejich kontroly, dosáhnout, aby činnost základních organizací SSM vycházela z potřeb a iniciativy členů v souladu s plněm usnesení vyšších orgánů;
  - v okresních výborech SSM prohlubovat diferencovaný přístup k sociálním a věkovým skupinám mládeže, dotváret rady a komise a zabezpečit, aby se jejich členové a především volené orgány SSM a PO podíleli na tvorbě politiky Svazu a její realizaci bezprostředně v ZO SSM;
  - v krajských výborech zkvalitňovat fidiči, metodickou a kontrolní činnost ve vztahu k okresním výborům, věnovat pozornost zejména cílevědomitému výběru, připravovat a rozmisťování kádrů;
  - v českém ÚV SSM zdůraznit zejména zobecnění nejlepších zkušeností z práce rozhodujících organizací a nižších článků, posílit úlohu kontroly, společně s ÚV SSM zpracovat jednotný poznávací a informační systém.

Z diskusního vystoupení na sjezdu SSM v ČSR

Jaromíra Tománská, místopředsedy UV ČTO:

Vitáme, že jednání sjezdu Socialistického svazu mládeže v ČSR se zabývá celým komplexem otázek s perspektivami mladé generace a jejího podílu na budování socialistické společnosti. Vystupují do popisu i problémy výchovy mládeže, využívání volného času, přičemž má tělesná výchova, sport a turistika zde své významné místo. Živá tradice spolupráce i objektivní potřeba mladých lidí pěstovat sport a turistiku nás zavazuje, abychom věnovali otázkám rozvoje tělesné výchovy větší pozornost než dosud.

Jsme si vědomi, že tělovýchovná organizace i v budoucnu ponese hlavní tizi odpovědnosti za rozvoj této významné společenské oblasti. Nemůžeme však do budoucnu zůstat jedinou a monopolní organizací, která zabezpečuje tyto náročné úkoly.

Vzájemná spolupráce přinesla v uplynulém období řadu pozitivních výsledků. Žváříš bych chtěl ocenit přístup Socialistického svazu mládeže k organizování takových činností, které jsou mladým lidem blízké, zajímají je a tedy se jich i rádi zúčastňují.

V mnohem směru se Socialistický svaz mládeže stal průkopníkem nových netradičních přístupů, které pak ovlivňují i zaměření práce naší organizace.

Jako výraz uznání a ocenění ČTO udělil Ústřední výbor ČTO Socialistickému svazu mládeže ČSR:
Cestné uznání za spolupráci a péči o rozvoj socialistické tělesné výchovy.

Na obzoru III. ročník Zimní ústřední tábornické školy Borišov – Velká Fatra

V srdci Velké Fatre nedaleko Ploské v ideálním lyžařském prostředí je ukryta chata pod Borišovem, dějistě zimních ústředních táborských škol (ZUTS), jediných tohoto druhu na území ČSSR.

Jsou určeny mladým lidem ve věku od 20–30 let, kteří zvládli základy lyžařské techniky běhu a sjezdu na lyžích a chtěli by se po absolvování této školy věnovat instruktorské práci. Ukolem této moderní školy je tedy připravit nové instruktory zimní činnosti, pokud možno co nejvíce všeobecné. Proto se v programové náplni školy objevuje technika i metodika sjezdu i běhu na lyžích, ale i rétorika, pedagogická psychologie, zimní táboreni v záhrabech, iglu a stanech, meteorologie, topografie a další.

Z každé z předepsaných disciplín školy, které stanoví osnovy, se skládají zkoušky. K tomu, aby účastník získal absolutorium, musí se všech těchto zkoušek s úspěchem zhodit.

PŘIHLÁŠKY a výběr

Přihlášky na tuto školu přijímá oddělení zájmové činnosti ČUV SSM, Praha 1, Gorkého nám. 24 a to nejpozději do 30. 11. 1972. Přihlášení zájemci pak během prosince 1972 obdrží pozvánku na výběrové soustředění ZUTS, které se uskuteční 5.–7. 1. 1973 v Krkonoších, na kterém bude s konečnou platností vybráno 22 vážných adeptů účasti na letošním III. ročníku zimní UTŠ. Účastníci zde budou podrobeni zkouškám z lyžování a několika testům.

ZVLAŠTNÍ PRAVIDLO zimní UTŠ.

Každému zájemci, který absolvouje výběrové soustředění a je zařazen mezi účastníky ZUTS, jsou náklady za toto soustředění uhraveny. V opačném případě si účastník musí tyto náklady uhradit sám. Toto pravidlo platí i pro samotnou zimní UTŠ. V případě, že účastník složí veškeré zkoušky, jsou mu veškeré náklady uhraveny. V opačném případě si musí náklady školy uhradit sám.

VYUŽITÍ ABSOLVENTŮ zimní UTŠ

Každý absolvent ZUTS je povinen přihlásit se do Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě ČUV SSM. Povinnosti Instruktorského sboru je pak každý rok nabídnout k vedení v rámci své kvalifikace všem svým členům nejrůznější akce z úseku zimní činnosti SSM (zimní sportovní školy, zimní přechody pohoří, různé experimentální akce atd.).

Povinností členů je pak si z této nabídky vybrat akci, která mu nejlépe vyhovuje a tuto akci zajistit programově i organizačně.

Clenové Instruktorského sboru se mohou mimo vedení vlastních akcí zúčastnit i nejrůznějších zahraničních expedic.

Další podrobnější informace obdrží zařazení účastníci na výběrovém soustředění zimní UTŠ.

TERMÍNOVÝ KALENDÁŘ - ZIMA 1973

5.–7.1.	Výběrové soustředění před zimní UTŠ — KRKONOŠE
27.1.–4.2.	Doškolovací kurs zimní UTŠ — NÍZKÉ TATRY
27.1.–4.2.	KTS Východočeského KV SSM — ORLICKÉ HORY
17.2.–24.2.	Pobyt skupiny organizace Suomen Latu — KRKONOŠE
24.2.–7.3.	Zimní ústřední táborská škola ČUV SSM — BORISOV — VELKÁ FATRA
24.2.–7.3.	KTS Jihomoravského KV SSM — MARTINSKÉ HOLE
24.2.–7.3.	KTS Slezského KV SSM — KRKONOŠE
23.2.–7.3.	ČESKO-německý tábor (ve spolupráci s orga-

nizací Naturfreundejugend) — CHOPOK — Nízké Tatry
KTS Severočeského KV SSM
KTS Severomoravského KV SSM
Přechod Slovenský Rudohofin
Zimní sportovní škola — I. běh — KRKONOŠE
Zimní sportovní škola — II. běh — BORISOV — Velká Fatra
Přechod Velké Fatry — II. ročník — (poradatel KV SSM — Usti nad Labem)
Zimní expedice LAPONSKO

Informace o všech výše uvedených akcích podává oddělení zájmové činnosti ČUV SSM, Praha 1, Gorkého nám. 24.

O MEZINÁRODNÍ ČINNOSTI NA ÚSEKU POBYTU V PŘÍRODĚ SSM

Cestování mladých lidí je stále přitažlivým námětem. O něm jsme si povídali s předsedou Mezinárodního kolegia MR, třicetiletým výzkumným pracovníkem, ing. Pavlem Kopečným z Brna.

Mohli bys nám v krátkosti říci, co je to vlastně mezinárodní kolegium a čím se zabývá?

Mezinárodní kolegium je poradním orgánem Metodické rady pro pobyt v přírodě vytvořené při oddělení zájmové činnosti ČUV SSM. Činnost kolegia je zaměřena na velkou aktivitu mezinárodního charakteru, která pomáhá a přispívá ke zlepšení práce s mládeží na úseku zájmové činnosti v přírodě. Zaměřujeme se na několik oblastí: zajišťujeme a zprostředkováváme oboustrannou zájezdovou činnost, získáváme informace ze zahraničních pramenů, snažíme se působit na formy cestování mladých lidí s CKM.

Co se pod tím všechno skrývá?

Zájezdovou činnost zajišťujeme jednak formou turisticko-poznávacích akcí a jednak organizováním specializovaných vodníckých, vysokohorských a lyžařských expedic. Dále se podílíme na přípravě partnerských organizací ze zahraničí a ve spolupráci s Instruktorským sborem pro ně připravujeme program. Zajímáme se o formy pobytu v přírodě jinde a to studiem zahraniční literatury a zajišťováním účasti specialistů na kurzech našich partnerů v cizině. Na rok 1974 chceme připravit mezinárodní instruktorský seminář v našem Československu. Snažíme se ovlivnit stávající pasivní způsob cestování do zahraničí s CKM; rádi bychom, aby zájezdy měly poněkud atraktivnější a sportovnější charakter, než je tomu dosud.

Styšel jsem, že chystáte také Mezinárodní budovatelský tábor se zajímavou pracovní náplní?

Každý, kdo se zúčastnil nějakého MBT ví, že daleko přitažlivější je práce na něčem novém, objevném a obecně prospěšném, než je, dejme tomu, okopávání Brambor a natáčání plotu. Ve spolupráci s CKM a Státní památkovou péčí připravujeme na léto 1973 dva MBT, jejichž účastníci se budou podílet na archeologickém průzkumu a opravě historických památek. V Třeboni to bude práce na restauraci městských hradeb a v Táboře budou účastníci bádat v spletu podzemních katakomb. Na téborech se vystřídá asi 45 cizinců a přibližně stejný počet našich mladých lidí.

Co ještě chystáte pro příští rok? Uskuteční se nějaká expediční výprava?

Cestovat se bude opravdu hodně. Nejlépe je připravena výprava vodáků, kteří jedou ve spolupráci s ČTO sjíždět Kavkazské řeky. Plánujeme expedici do Mongolska, jejíž účastníci by podnikli náročné túry v této zajímavé zemi. Uskuteční se i tradiční zájezd do Laponska, tentokrát však v zimě a tedy na běžkách. Připravují se cesty do Rumunska a Polska, a společné tábory s mladými Němci a Poláky.

A jak hodnotíte letošní prázdniny?

Především je nutné upozornit, že mezinárodní kolegium pracuje teprve jeden a půl roku a protože je nutné akce připravovat v časovém předstihu, byla letošní sezóna ještě slabá. Velkým zklašmáním byla neúčast finské skupiny, takže připravovaný česko-finský tábor se konal pouze za účasti Čechů. Zahraniční akce: přechod pohoří Rila v Bulharsku, sjízdy rumunských řek i zájezd do Laponska dopadly velmi dobře a všichni účastníci byli spokojeni.

Kolik členů má mezinárodní kolegium a s kým všechno spolupracujete?

Kolegium má momentálně sedm členů a jednoho externistu. Vesměs jsou to lidé, kteří s touto prací mají dostatečné zkušenosti. Spolupracujeme hlavně s CKM, Sporturistem, ČTO a Skandinávia-klubem.

Co je to vlastně Skandinávia-klub?

Jsem rád, že mohu udělat malou reklamu Skandinávia-klubu, neboť jsem jeho předsedou. Je to totiž klub mladých lidí sdružených při OV SSM v Brně IV. Členem se může stát každý, kdo se zajímá o skandinávské země, kdo si chce korespondovat s mladými Skandináveji a v pravidelných besedách se dozvědět mnoho nového o těchto zemích apod. Přihlásit se je možné na adresu: Skandinávia-klub, PS 33, Brno 1.

Je známo, že jsi letos byl členem výpravy do Laponska. Máš nějaký zážitek z této cesty, kromě opuchlých tváří od komárů?

Komáři letos štipali opravdu hodně. Zážitků bylo mnoho. Pro mne to bylo nádherné polární slunce, pro jiné pak zaběhnutí si čtyřstovky na oválu helsinského stadionu, kde Zátopek kdysi získal pro Československo tři zlaté olympijské medaile. Ale pro všechny účastníky zájezdu největším zážitkem, vedle krásné přírody a skvělé architektury, bylo fantasticky milé přijetí a přátelská atmosféra po celou dobu pobytu, kterou nám vytvořili členové naší partnerské organizace Suomen Latu.

STRUČNĚ

• V říjnu 1972 se uskuteční jednání mezi představiteli ČUV SSM a Českého svazu turistů, na kterém budou konkretizovány body dohody uzavřené mezi ČTO a ČUV SSM se zaměřením na rok 1973. Zároveň bude zhodnocena dosavadní spolupráce mezi oběma organizacemi.

• Ing. Pavel Kopečný a Ing. Vladimír Dužmíč jednali za svého pobytu ve Finsku v rámci expedice Laponsko s představiteli organizace Suomen Latu o zásadách další spolupráce při výměně skupin členů obou organizací. Výsledkem jejich jednání je připravovaná expedice do polárních oblastí Halti ve Finsku na jaře 1973.

• Sekreteriáti ČUV SSM vyslovil poděkování vedení Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě ČUV SSM za jeho zásluhou práci ve prospěch celé organizace.

• V říjnu 1972 se uskuteční na různých místech ČSR v pořadí již IV. soutěžení Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě ČUV SSM, tentokrát poprvé podle jednotlivých odborností.

• Mezi kolektivem oddělení zájmové činnosti ČUV SSM se vrátil po dvouleté přestávce „zavinené“ plněním povinností v rámci základní vojenské služby Ivan Matějů.

• Jaroslav Havel, zpravodaj MR a člen Tělovýchovné komise ČUV SSM se zúčastnil slovenské letní UTŠ ve Slovenském ráji. Poznatky z jeho pobytu budou využity při jednání mezi zástupci SUV a ČUV SSM, ke kterému dojde v říjnu 1972 a na kterém budou projednány zásady spolupráce v oblasti táborských škol a mezinárodní činnosti v roce 1973.

• Cílenové Programové rady MR Zdenka Mrlinová, Josefa Prádka a Vladimíra Erbena se zúčastnili letošního II. ročníku Gymnasionu. První dva coby účastníci na rozdíl od Ládi Erbena, který zde debutoval jako novopečený instruktor.

• Podle neoficiálních statistik získal Instruktorský sbor v letošní letní sezóně přes 80 nových instruktorů.

• Oldřich Janota, vedoucí oddělení zájmové činnosti UV SSM se sejde v říjnu 1972 se zástupci CKM, aby projednal zásady účasti instruktorů ČUV SSM na akcích CKM v roce 1973.

STRUČNĚ

DOBROVOLNÁ SLUŽBA

Každý rok vyjíždějí desítky mladých lidí z CSSR, SSSR, NDR, Francie, Polska, Dánska, Švédské, Finska a dalších států do všech koutů světa, aby tam pracovali podle zákonů Dobrovolné služby (tedy jen za stravu a ubytování). Pomáhají v rámci Mezinárodních budovatelských táborek stavět školy či jiné stavby pro ten či onen stát potřebné, likvidovat přírodní katastrofy nebo se podílejí na jiných stejně důležitých pracích.

Jsou vysíláni nejrůznějšími mládežnickými organizacemi, které jsou sdruženy v Koordinačním výboru pro pracovní službu mládeže UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization — Organizace OSN pro výchovu vědu a kulturu). Jedním z členů je také Socialistický svaz mládeže.

Zásady, jež byly u zrodu Mezinárodní dobrovolné služby, k nimž se hlásí jak koordinační výbor při UNESCO tak i SSM, nejsou v Československu příliš známy. Považujeme proto za vhodné seznámit členy své organizace, která je též pořadatelem těchto Mezinárodních budovatelských táborek, se základními myšlenkami DOBROVOLNÉ SLUŽBY.

V praxi jsou velmi krásně formulovány tyto zásady ve výzvě vydané při náboru do Mezinárodního budovatelského tábora v LICHENSTEINSKU po prvé světové válce v roce 1928 a v dopisech dobrovolníků.

..... *Přes hranice a přechody vytvořené člověkem chceme účinně pomoci lidstvu v nouzi. Chceme vzájemnou spoluprací mezi lidmi pomoci při vytváření nového ducha, který morálně znemožní již pouhou myšlenku napadnout jinou zemi se zbraní v ruce. Věříme, že již není příliš daleko den, kdy ozbrojené sily celého světa nebudou mít jiný úkol, než pomáhat svým soudruhům.*

Této burcujiči výzvě se dostalo pozoruuhodné odpovědi. Přihlásilo se 710 dobrovolníků — 632 mužů a 78 žen — z 22 zemí, reprezentujících 50 různých povolání. Každému odborníkovi byl zaslán před jeho nastupem tento oběžník:

„*Bude se pracovat 48 hodin týdně, 5 1/2 dne v týdnu. Bude to těžká práce. Neměl by přijít nikdo, kdo není naprostě zdrav a kdo chce hlavně trávit dovolenou v cizině. Kdo však opravdu touží po tom, aby se dostal do styku s obyvateli v cizích zemích, bude mít jedinečnou příležitost k navázání skutečného mezinárodního přátelství... Ten to podnik představuje tvrdou práci a očekáváme, že všichni účastníci budou připraveni spolupracovat s lidmi všech vyznání, všech a národností. Jsme přesvědčeni, bude-li každý pracovat v tomto duchu, že jeho práce bude mít skutečnou materiální a duševní hodnotu. Zádáme, aby přicházeli pouze lidé, kteří se budou takto divat na naš společný úkol.*“

A skutečně — tento duch vládl celým táborům — s několika málo výjimkami.

„Velitel tábora“ Ernest Ceresole piše ve své zprávě: „*Jsou tu lidé nejrůznějších povah, národnosti, politického přesvědčení a náboženského vyznání, výchovy a dokonce i pleti. Ale je to veliká zkušenosť, když člověk vidí, jak tak různí lidé žijí harmonicky celé týdny, dokonce i měsíce, a jak všichni pracují na společném úkolu.*“

„*Při denních ranních shromážděních, které by mohly být ve vojenském slova smyslu nazývány „rozkazem“, jsem se dělil s dobrovolníky o vše, co nám způsobovalo radosť nebo starost. Kladl jsem velký důraz na to, aby si každý uvědomil, že není pouhým rádovým dělníkem, ale skutečným spolužárcem, a jako takový je zainteresován na zdaru celého podniku jako každý vedoucí organizátor. Tento přístup k věci posiloval vzájemnou důvěru a na základě této důvěry nebylo obtížné udržet dobrovolnou, ale přísnou disciplínu.*“

Jeden z dobrovolníků píše ve svém dopise:

„*Rozsah naší práce je obrovský. Nejlepší pole a nejlepší země Liechtensteinská byly řekou Rýnem zpustošeny a zaneseny pískem a kamením. Odvážíme hlavně písek, bahno a kamení, dokud se nedostaneme na úrodnou půdu; potom přicházejí rolníci s pluhy, aby mohli tento rok ještě sklízet... Spíme na slamníčich rozložených po zemi. Každá místnost jest malou Společností národa (předválečné spojené národy — poznámka autora této informace). Stěží kde jinde by měl člověk tu příležitost hovořit s příslušníky toliká národů z nejrůznějších částí světa o tom, co má na srdeci. Ale ještě radostnejší je společná práce, která nejenže vytváří společná pousta mezi dobrovolníky, mezi dobrovolníky a místními obyvateli v Liechtensteinském, ale vytvoří posléze i pousta mezi národy ... Nejmladšímu dobrovolníkovi je 16 let, nejstaršímu 69 let. Všude panuje veselá a přátelská atmosféra a velká chuť do práce...*“

Nepochybňovatelně tyto ideály, tak krásně formulované v lichtensteinské výzvě a v dopisech z tábora, během těch 41 let, jež nás dělí od přírodní katastrofy v Liechtensteinském, značných změn. Rada dalších činitelů ovlivnila vývoj a složení nejen tzv. rádových pracovníků, ale i ideových a praktických vůdců. Rozšíření hnutí a úzká spolupráce s mnoha jinými organizacemi s nejen podobnými, ale někdy i odlišnými cíli, musely vést k tomu, že postupně přicházeli noví a noví lidé, kteří se nesdíleli vůdce plně s myšlenkami zakladatelů, a někteří přicházeli, aniž by dobře věděli kam. Přesto byli značně ovlivněni do té míry, že si odnášeli nezapomenutelné dojmy, že navazovali nová trvalá přátelství, že v nich ty krásně prožité chvíle zapouštěly hluboké kořeny.

Místo dlouhého psaní lze opět citovat slova jednoho dobrovolníka:

„Podal jsem mně vůbec kdy vyličit své dojmy a pocity onoho prvého rána? Přijali mne, dali mně krumpáč a lopatu a řekli jsem se podívat kolem. Byl jsem příliš překvapen, než abych mohl být zklamán, že jsem kolem sebe neviděl podivně výhledy anarchisty a zarostlé tváře.“

Brzo ráno jsme nastoupili před svým domem ve vesnici proti kostelu s vysokou zvonici, uprostřed sadů a domků, obklopeni vůni květin a bzukotem včel. Tam jsme poprvé spatřili ty opálené nedočkané tváře mužů i žen, které se vzdály od svých povinností, aby se mohly zúčastnit ranního shromáždění. Tváře snad desítek nejrůznějších národností, všichni záchlísti nastouchali denním úkolům. Potom byli představeni noví přátelé, kteří právě přijeli a zazněl zpěv na rozloučenou pro ty, kteří odjížděli ranním vlakem. Ah, ten zpěv! Musel jsem se teprve učít, abych poznal, proč jsem viděl stěží potlačované slzy v očích statných mladých mužů, kteří mávali na rozloučenou přátelům, jejich domovem byly kraje od grónských ledovců až po břehy Indie...“

Mezi těmi stovkami lidí přijíždějících do Liechtensteinska museli být kromě mne další, kteří přišli ze zvědavosti, z touhy po dobrodružství. Ale právě tak rychle jako já zjištěovali, že v Liechtensteinském životě je skutkem, že život je vzdána věc... a že v tom malém údolí na Rýně panoval duch, který pero nepopisuje, tužka nevykreslí, který slova nezachytí.

Poznal jsem též, že obyvatelstvo údolí bylo původně přesvědčeno, že lidé, kteří jim přišli pomoci, jsou spíše podivní lidé, kteří raději předstírají tvrdou práci, než aby sloužili své zemi. Jejich názory se však během těch letních měsíců měnily ... Jaký dív?

Sotvaže se objevil první kouř nad jejich domovy, viděli desítky a stovky mužů opálených do bronzova, jak ráno co ráno kráčeli údolím s hlasitým zpěvem na rtech. Viděli, jak tito lidé pracovali bez ohledu na vytrvalý dešť nebo pálicí slunce, aby opět zúrodnili jejich pole. Nemohli než přijít k názoru, že v těchto lidech musí být něco více, než dokázou vůbec kdy pochopit.“

Máme zato, že v těchto několika výnatečných je řečeno o charakteru Mezinárodní dobrovolné služby více, než v nějakém statistickém přehledu jednotlivých principů, které třeba ani nejsou dodržovány. Snad opravdu stěží dokážeme uskutečnit práci v duchu jednoho z prvních táborek Mezinárodní dobrovolné služby v Liechtensteinském. Duch, který tam vládl, a zásady, jež tam byly v praxi realizovány, by však měly být naším vzorem.

Oddělení zájmové činnosti ČUV SSM chystá s referátem neklasické činnosti CKM na rok 1973 dva projekty Mezinárodních budovatelských táborek v ČSSR. První z táborek se uskuteční v Táboře, kde se jeho účastníci budou podílet na rozsáhlém archеologickém průzkumu katakomb města Tábor. Druhý se uskuteční v Třeboni, kde účastníci budou pomáhat při budování velké sportovní haly.

O všech těchto projektech i možnostech účasti na podobných táborech v zahraničí přinesou podrobnější informace některá z příštích čísel Metodických listů.

ROZHовор POD STANOVOU CELTOU

ZE ZKUŠENOSTÍ INSTRUKTORA

Podkova oranžových stanů, polní kuchyně a v ní vojáček nad bublajícím gulášem, kanoe, vzduchovky, sem tam pohovená naufkovací matrace, terč na lukostrelbu, táborový kruh s uhlíky od včerejšího táboráku — tak bychom mohli nejstručnějšimi tahy vytvořit obrázek letní rekreační základny pražského městského výboru SSM na Rovišti. O tom, jak vypadá život v táboře a jak se tu mladým lidem líbí, hovoříme s instruktorem Karlem Stralczynským:

Působíš právě jako instruktor na Rovišti už druhým rokem, je tomu tak?

Ano, vloni zde byla tábornická škola a pak volný tábor. Ukazuje se, že je toto místo opravdu vhodné pro rekreační základnu — jednak svou polohou v poměrně blízkosti Prahy a pak i tím, jaké dává sportovní možnosti. Je tu fantastické koupání ve třech zatopených lomech, volejbalové hřiště, feka pro vodní sporty, v lesích houby — zkrátka pro každého něco.

Uvažuje se tedy o tom zachovat tradiči Roviště i pro příští léta?

Praha nemá pro mladé lidí dostatek rekreačního prostoru. Jiná velká města jsou na tom rozhodně lépe. Brňáci dojedou prakticky do lesa tramvají, Ostraváci mají Beskydy. Z Roviště by mohla vzniknout trvalá rekreační základna. Možná že by prospělo postavit tu srub, ve kterém by byl umístěn sklad s nezbytným sportovním materiálem a kde by byla i společenská místnost s krbem, ta by se nám hodila i v leté za deštivého počasí. Měli bychom možnost někde se všichni posadit, učít se písničky, hrát hry, vyprávět.

Jaký je o Roviště zájem?

O prázdninách se tu lidé sjíždějí převážně na sobotu a neděli. Kolem táborového kruhu se vytváří kamarádská atmosféra, kytara jdě z ruky do ruky. Chodí sem i party trampů k ohni. Zrovna včera tu byla jedna skupina, kterou známe už z loňska. Vloni hráli a zpívali hrozně. Ale nechtěli jsme je odražit, dali jsme jim možnost a chovali jsme se k nim kamarádsky. A člověk má radost, že nás zase letos přišli navštívit a že se hodně vylepšili. To „umí“, které jsme jim zakříceli, bylo upřímné.

Kolik se zde vystřídalo lidí?

Během prvních 14 dnů přibližně dvě stovky. Libí se jim tady, někteří tu už jsou třeba třetí víkend. Lidé se tu rychle seznamují, zásluhu na tom má nejen táborák, ale i řada kolektivních sportů.

Jaké sporty se tu provozují?

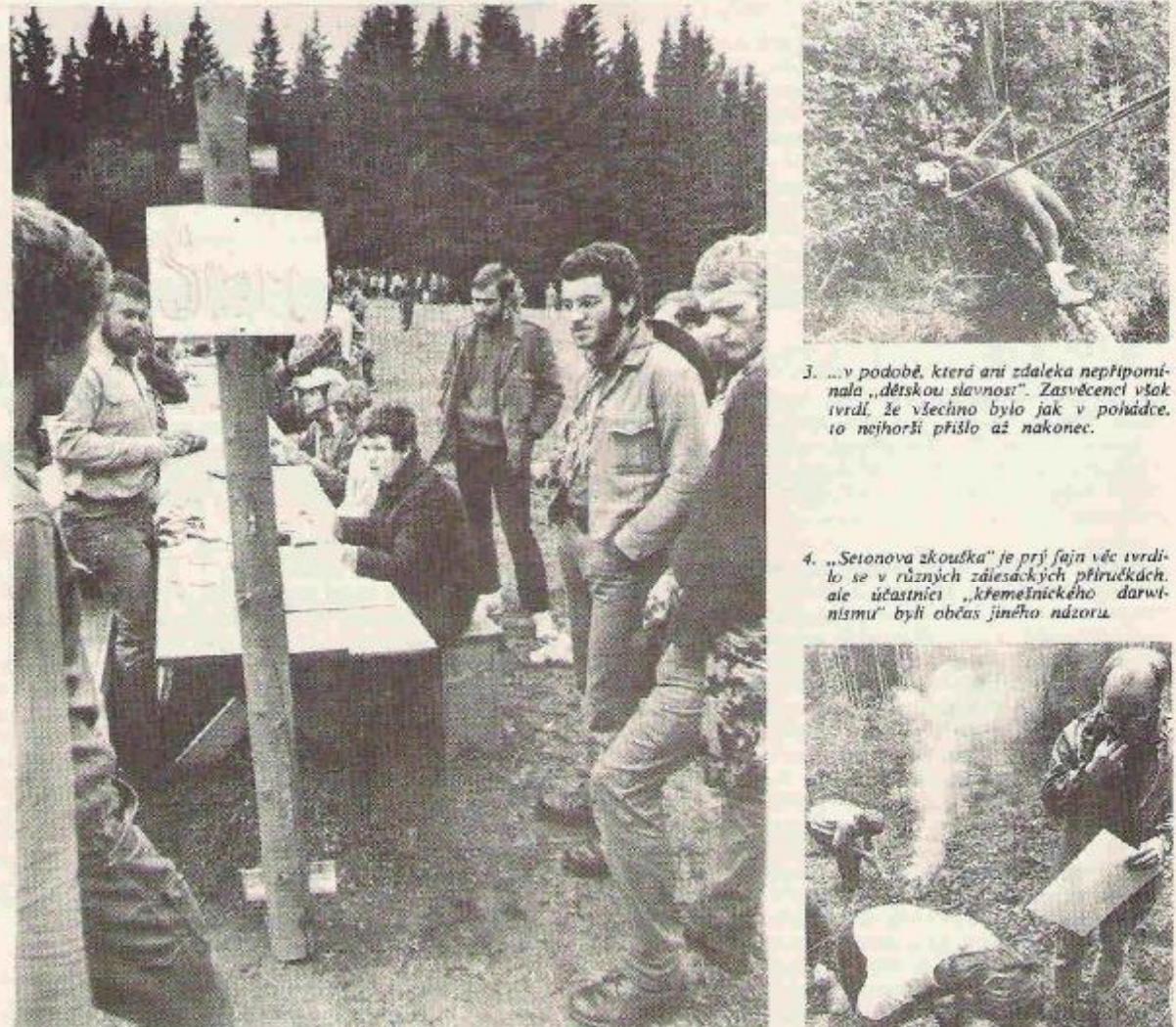
Chodíme se kolektivně koupat, hrajeme volejbal, softbal, kromě toho se tady s oblibou lasuje, střílí ze vzduchovky, jezdí na kanoech.

(Pokračování na str. 10)

I. SETKÁNÍ V LESÍCH

SLUNEČNÁ PASEKA
1.-3. ZÁŘÍ 1972

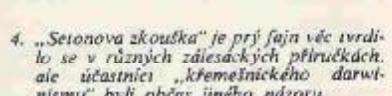
1. Začátek — nálada vysoupila okamžitě k bodu varu. Nezvratným toho důkazem je úsměv.

2. Start — to jediné slovo, kterým možno popsat místo odkuva se vyznávali „křemešnického darwinismu“ vydvali na strasípinou pouť, se jevilo jako nejklášťší místo na Pasece. Ta nejhorská přišlo potom.

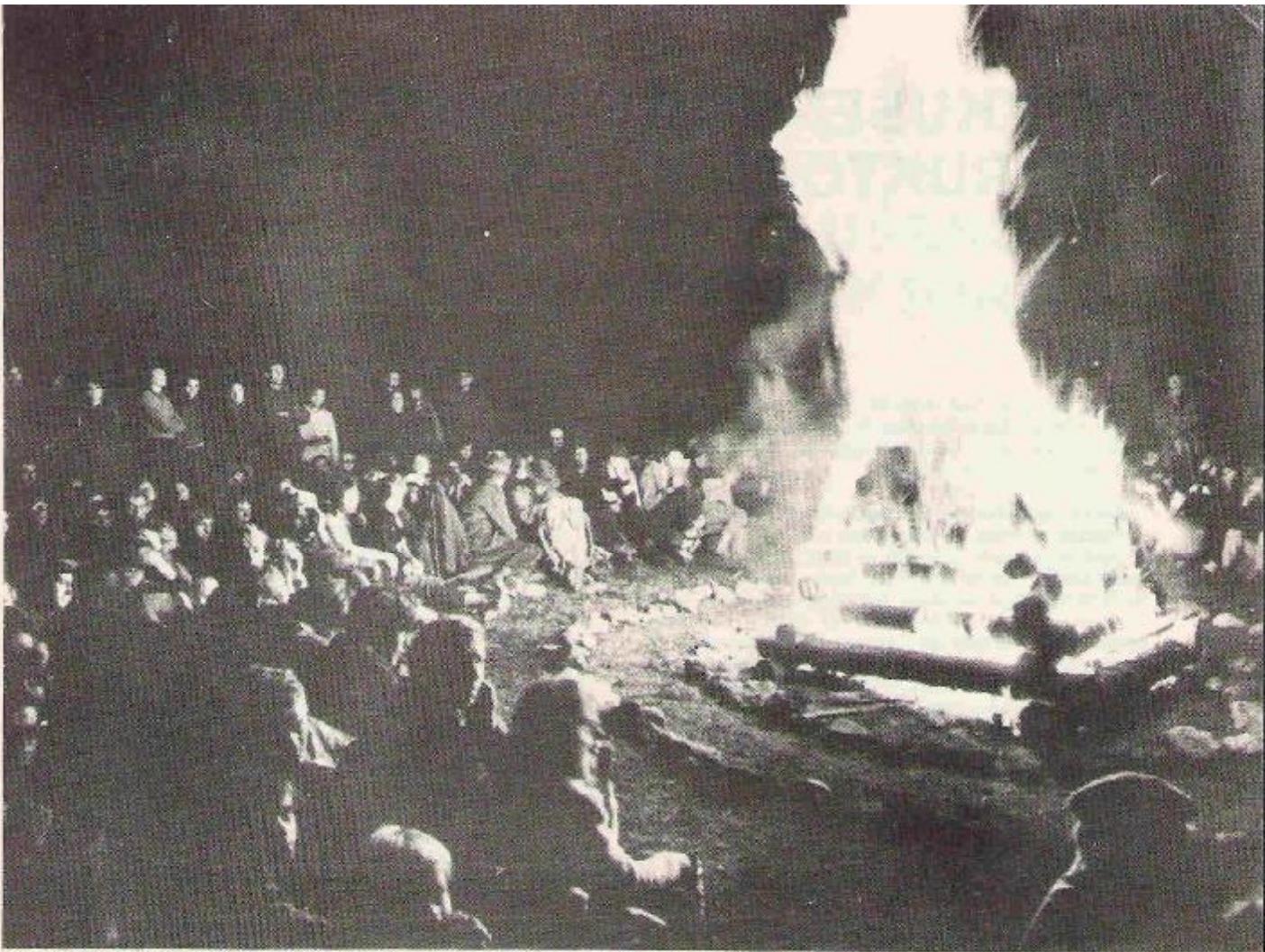

3. ...v podobě, která ani zdaleka nepřipomínala „dětskou slavnost“. Zasvěcenci vstali svrdí, že všechno bylo jak v pohádce, to nejhorské přišlo až nakonec.

4. „Setonova zkouška“ je prý sajn věc tvrdit, že v různých zálesackých příručkách, ale účastníci „křemešnického darwinismu“ byli občas jiného názoru.

5. A večer pak zaplavil oheň iáborový...

6. Tady se už nachýlilo vše ke svému konci. Pod modrou oblohou vyvraholilo klání v odhíjené, pytládlo, chází na chůdách, křeněšnickém darwinismu, rozdaly se teny a zazněly kytarové akordy o slova Zelených plánů.

ZE ZKUŠENOSTÍ INSTRUKTORA

(Pokračování ze str. 7)

Jezdí sem převážně studenti nebo pracující mládež?
Skladba je různá. Student konzervatoře, zdravotní sestry, truhlář, studenti gymnasia, úřednice, technici průmyslové televize...

Jakým způsobem organizujete denní program?
Myslím, že tady jde především o to, aby se chlapci a dívčata uvolnili, protáhli si tělo, nejde o výkony, spíše o rekreaciční tělovýchovu. Nechceme lidí do něčeho honit, spíš je shrnout k zajímavé činnosti, ať je to volyball nebo třeba škrabání brambor. Umění spočívá v tom, vytvořit zde atmosféru nenucenosti, dobrovolnosti. To je rozhodně lepší než strohé komandování. Důležitou roli tu hraje kolektiv a jeho duch, který dokáže zapůsobit na jednotlivce mnohem výrazněji než nějaké okřikování.

Co tě přivedlo k práci instruktora zájmové činnosti?
. V programu SSM má zájmová činnost významné místo. Je jí věnována poměrně velká pozornost i prostředky. Aby se zájem o přírodu prohluboval, je zapotřebí vic a vic lidí, kteří by se této činnosti věnovali.

Co pokládáš za nejobtížnější při práci instruktora?

Nejobtížnější je lidí naučit, jak se mají v přírodě chovat. Chybí jim průprava a návyk. Neumí dodržovat určitou kázeň, která je v přírodě nutná. Odhadni nedopalek cigaret, papír, neumýj si šálek na určeném místě, pomyje chrstnou někde do trávy. A když se tak chová deset, dvacet, padesát lidí, je opravdu problém, jak udržet pěkné a čisté rekreační prostředí. Máme u nás krásnou přírodu a je škoda, když toho bohatství nedokáže mladá generace využívat. Život v přírodě může být působení pro každého mladého člověka združením mnoha krásných pocitů. Ovšem předpokládá to, že se umím venku pohybovat, že znám určitou abecedu, bez které se zálesák neobejdje. Pekli jsme tady třeba kufe na rožni — a co kolem toho bylo legrace. Mnozí poprvé poznali radost z vlastnoručně připraveného jídla na ohni.

Proč myslíš, že mnozí mladí lidé nemají cit pro přírodu?

Přenášejí do ní automaticky své zvyklosti z města, z pracoviště, kde třeba odhadni papír či nedopalek a příjem uklízečka a na druhý den je zase všechno v pořádku. Jenže v lese žádné úklidové čety neexistují. Nejsou tu ani jiné služby v městě běžné. Lidem působí potřeba přeorientovat se do jiného světa, ve kterém působí jiné zákonitosti, než na jaké jsou běžně uvědomeni. Stává se, že někdy jezdí do přírody a snaží se urvat, co se dá. Natrhnet, pošlapat, spálit, poválet. A neumí jet ven, načerpat radost, neponičit a ponechat druhým. Chovat se bezohledně k přírodě je druh soobecvi, kterého bychom měli zavítat především mladé lidí.

Děkuji za rozhovor a přeji ti, aby se ti podařilo uplatnit v praxi maximum z téhoto úvah.

Rozmlouvala Zdenka Štastná

PODMÍNKY VÝCHOVY

III. SOCIÁLNĚ PSYCHOLOGICKÁ PODMINENOST VÝCHOVY

Jak jsme si již uvedli, za jeden ze základních faktorů spoluurozujujících o vývoji člověka, považujeme kromě dědičných znaků a záměrného výchovného působení i vlivy jeho životního prostředí. Pojem životní prostředí chápeme jako soubor všech specifických podmínek, v nichž jedinec vyrůstá. Na člověka v každém okamžiku jeho života působi celá řada podnětů z okolního prostředí, dochází k tzv. sociální interakci, což je vzájemné působení osobnosti a prostředí. Z vlivů prostředí považujeme za nejdůležitější vlivy sociální, tj. vlivy druhých osob (rodiče, kamarádů, spolužáci, zaměstnanci) — jejich názorů, zájmů, postojů, projevů atd.).

JEDINEC A SKUPINA

Clověk od narození až do smrti nežije v izolaci od ostatních, v procesu uspokojování svých nejrůznějších potřeb materiálních (např. potrava, finanční prostředky) i duchovních (různé sféry zájmů — kino, divadlo, četba, sportovní činnost) se stává součástí jistých společenských skupin, vlastně souborů lidí, spojených určitými znaky. „Skupina je sociální jednotka, jež se skládá z množství jedinců, kteří jsou v určitém postavení a vztahu k sobě a která má určité

normy hodnocení, regulující chování jednotlivých členů.“*)

Skupiny můžeme dělit podle různých hledisek, nejčastěji hovoříme o skupinách malých (primárních) a velkých (sekundárních). Malá je taková skupina, jejíž členové se vzájemně dobře znají a bezprostředně se stykají (rodina, parta, kamarádů ve třídě, v zaměstnání nebo v ulici atd.). Za velké naopak považujeme takové skupiny, v nichž jejich členové vzhledem k početnosti téhoto skupin nepřicházejí příliš často do úzkého osobního kontaktu (žáci školy, zaměstnanci podniku atd.). Rozdílná je i míra angažovanosti osobnosti v téhoto skupinách. V malé skupině se obyčejně člověk podílí na skupinové činnosti celou osobností. Například v rodině jej zajímají všechny problémy — snaží se přispět k jejich řešení. Ve velké skupině se angažovanost týká většinou pouze určité stránky osobnosti, jejího dílečného zájmu (např. společným zájmem žáků, tvořících sociální skupinu v rámci SVVS může být úspěšné absolvování studia spojené se ziskáním maturitního vysvědčení). Skutečnost, že je člověk členem určité skupiny, že se účastní života v jejím rámci, má silný vliv na jeho zájmy, názory, postoje i projevy — na formování celé jeho osobnosti. **Clověk se prostřednictvím skupiny socializuje** — učí se, jak vycházet s druhými lidmi, jak s nimi jednat, jak se chovat v různých situacích atd. K socializaci neboli k vráštění do společnosti dochází obvykle na základě komunikace (slovního sdělování).

*) Svoboda, B.: Výchovné působení v tělesné výchově. SPN, Praha 1968.

Prvotní skupinou, v níž v nejranějších fázích vývoje dochází k socializaci člověka, je rodina. Chování rodičů je pro dítě jakýmsi prvním modelem, který přehlídá a který se snaží napodobit. Tento vliv rodiny považují mnozí sociální psychologové za jeden z nejdůležitějších, protože v této fázi se vytváří jádro osobnosti. Působení rodinného prostředí je značně silné, neboť v raném dětství se jedná většinou o vliv jediný, podmíněný obyčejně silným emociálním vztahem dítěte a rodičů.

Postupem času vrůstá lidský jedinec do společnosti v stále širší míře, jeho poznání světa v prostoru i časově se rozšiřuje. S nástupem školní docházky se dítě stává členem dalších skupin jako je třída, parta kamarádů apod.

SKUPINOVÁ DYNAMIKA.

Členství v některých skupinách, jako např. v rodině nebo ve třídě je osobnosti dáno a je ji neovlivnitelné (často vyplývá z určitých organizačních opatření — viz seskupení žáků ve třídě). Členem zájmových skupin (výtvarný kroužek, turistický oddíl, sportovní družstvo apod.) se však obyčejně člověk stává na základě vlastního výběru. Každý jedinec vstupující do určité zájmové skupiny předpokládá, že mu skupina umožní splnit nějaké jeho vlastní potřeby a přání. I když hlavním motivem vstupu bývá obyčejně zájem o určitou činnost, mohou být představy o této činnosti dosti různorodé, u mladších jedinců i značně nevyhraněné. Někteří čekají od svého členství v turistickém oddíle především realizaci různých atraktivních zájezdů, jiným půjde zvláště o navázání pevných kamarádských vztahů (sociální aspekt), další budou přikládat hlavní váhu uskutečnění akcí, vyžadujících od členů vysoký sportovní výkon atd. Nedochází-li v rámci skupiny k uspokojování těchto potřeb, přestává mít členství ve skupině pro jedince cenu a následkem je jeho odchod ze skupiny.

Z tohoto důvodu je důležité, aby každá skupina měla stanoveny takové **přiměřené skupinové cíle**, které v souladu se společenskými cíli respektují i cíle jejich jednotlivých členů. Členství jedince ve skupině, jeho účast na jejím životě má všeobecný vliv i na jeho jednání, názory i postoje. Jedná-li se o skupinu značně semknutou, setkáváme se často se skutečností, že vystupování individua pěšuje od postoje charakterizovaného výrazem „já“ postupně k postoji vyjadřovanému výrazem „my“. Výchovný pracovník si při této příležitosti musí uvědomit, že reakce skupiny jako celku na jeho výchovné působení bude

poněkud jiné, než by reagovali jednotlivci, v případě, že by byli od sebe izolováni. K tomuto aspektu musí učitel, trenér nebo vychovatel přihlížet a na základě znalosti určitého **sociálního klimatu** by měl volit co nejvhodnější způsob řízení skupiny. Silná semknutost skupiny se projeví zejména v náročných životních situacích (ve ztížených přírodních podmírkách, při poranění někoho z členů skupiny apod.).

V obecné rovině je možno konstatovat, že k semknutosti (kohezi) členů skupiny přispívá zvýšení počtu příležitostí ke spolupráci (více společných akcí), uznání pozice skupiny spolužáky, rodiče, školou, tiskem atd. Naopak rozpadu skupiny napomáhají různé nepřijemné zážitky způsobené např. konflikty mezi členy skupiny, často se opakujici nepřítomnost některých členů, nezajímavá náplň činnosti, nesplnění předpokládaných cílů (nedošlo k realizaci určitých plánovaných akcí) apod. K semknutosti přispívají i některé vnější znaky jako je stejnokroj, klubové barvy a odznaky.

Jedním ze znaků skupiny, jak jsme se již zmínilí, je společný cíl, se kterým se všichni členové ztotožní. Chování a jednání členů skupiny při respektování cílového zaměření není libovolné, ale **podléhá určitým normám** — jinými slovy, něco se smí, něco je zakázáno.

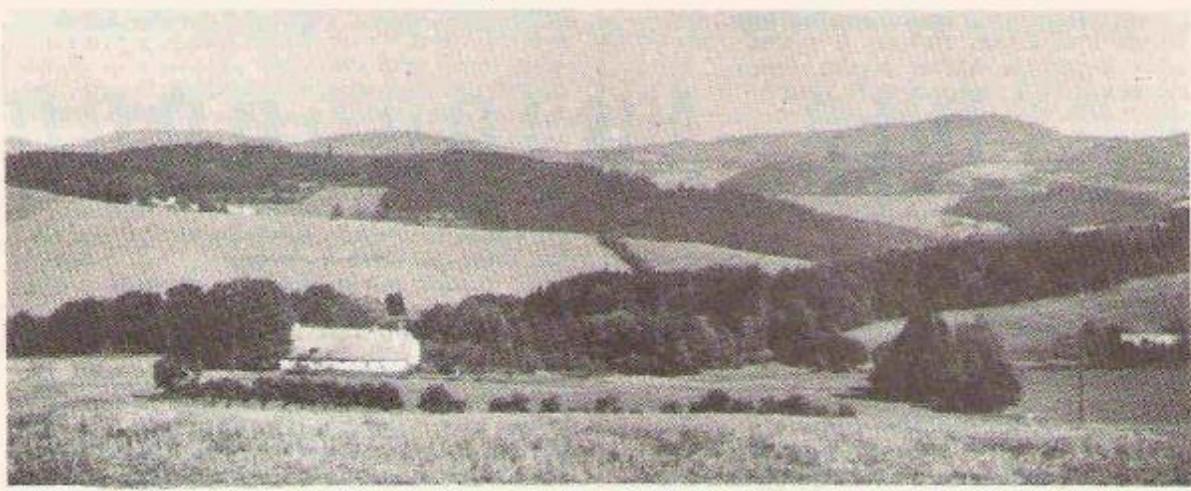
Vytýčení skupinové normy provádí vždy nějaká autorita. Pokud je stanovena norma zvenčí, je touto autoritou zpravidla příslušný výchovný pracovník, v jiném případě bývá autoritou celá skupina, či její vůdce. Závaznou pro skupinu se však norma stává až tehdy, když ji skupina jako celek přijme za svou, když se s ní ztotožní. V zaběhnutých normách se projevují určité morální profil skupiny (např. v otázkách životosprávy — koupení, pití alkoholických nápojů). V tomto smyslu může mít skupina na své členy velký pozitivní i negativní vliv. Nenásilné usměrňení zaběhnutých skupinových norem žádoucím směrem je mnohdy pro výchovného pracovníka těžkým problémem.

Někdy dochází k situaci, kdy přání jedince je silnější než snaha o uvědomělé dodržení normy (např. nedodržení večerky nebo budičku na tábore). Potom nastupují různé sankce, vlastně různě odstupňované tresty a postupy, jejichž úkolem je podporit tendenci o nutnosti respektování všeobecně uznávaných skupinových norem.

Jan Kocourek

1* od Jana Vyčítala

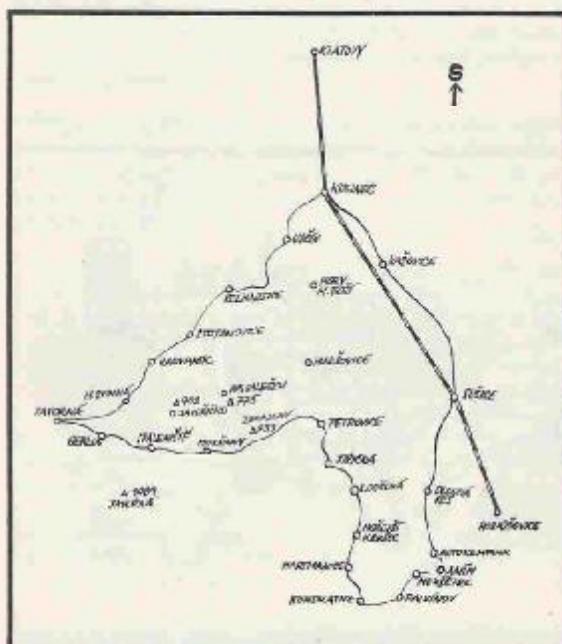

Pohled z Hartmanic

RADY A TYPY NA VÍKEND

Ty stard Šumovo, ty má kolébko!
Karel Klostermann.

Sumava už ve svém názvu zazní ozvěnou tiché hudby, kterou rozehrává horský vánec jehličnatých stromů. Tvář horstva je klidná, vrcholy a hřebeny Šumavy se měkce vlní oblovou klenbou. Pro své přírodní hodnoty bylo území prohlášeno Chráněnou krajinnou oblastí. Všechna její nádhera pokračuje od nejvyšších pásů níže do míst, kde Šumava přechází do stejně libeňského Pošumaví. Spojuje přírodní kouzlo horského pásmá se stavebními poklady, kterými zde zasahuje bohatá síť jihočeských stavebních památek. Pohyb zde nám dává vychutnat krásu horské přírody, svěžest lesnatých vrcholů i tichých údolí, všeobecnost středověkých hradů a kostelů románského původu, romantiku gotických tvrzí a renesančních zámků i kouzlo dávnověku nad stopami předhistorických sídlí a pohanských obřetiš.

Jednou z mnoha vstupních bran Šumavy je známé město Sušice. Leží v rozkošné, rozsáhlé kotlině, po obou březích zlatonosné Otavy na východním úpatí památného Svatoboru. Pojedeme-li na Šumavu vlakem, pravé zde vystoupíme a autobusem odjedeme do autokempingu v Anině, kde máme možnost ubytování a stravování. Zde bude naše výchozí místo putování po krásné Šumavě a Pošumaví. Cesta, kterou jsme si vybrali, vede po méně známých stezkách krásnou krajinou.

Vyjdeme z autokempingu po visutém mostě přes zlatonosnou Otavu se dálme proti proudu a asi po 1 km přijdeme do Aniny. Zde je brusírna skla, závod Bohemia, která byla založena v r. 1796 a hned od počátku proslula výrobou důležitého skla. Na počátku 19. století vyrábělo se zde rubínové sklo. I v dnešní době navazuje brusírna na dovednost bývalých Šumavských sklářů.

Po lesní stezce kolem kostelíku do kopce dojdeme do osady Moutenec, kde je pozoruhodný kostelík sv. Moutence z 12. století, zajímavá románská budova. V 15. století byla stavba pozmeněna gotizováním oken a v 18. století pfistavbou kaple k lodi a umrčí kapli na hřbitově. U kostela je stará kostnice. Od kostela sv. Moutence se otevírá pěkná vyhlídka do údolí Otavy se Svatoborem, na Kašperk, Zálesní Lhotu a k Hartmanicům, místu našeho dalšího putování.

Nejprve lesní a polní cestou mezi polí kolem kapličky po rovině do Palvínova, daleko výšenou zalesněnou stezkou přes Kundratice dojedeme do Hartmanic, malého horského městečka. Patří do staré osady, ve které se dobývalo zlato a vedla zde stezka, po které byl veden ze Sušice do Bavor obchod ze sladem. Pro milovníky historických památek je možné si zde prohlédnout kostel sv. Kateřiny z 15. století s barokním oltářem, jehož pravá část je zdobena řezbou akantových rovalin. Z Hartmanic odjedeme po zlaté stezce (vozila se zde sůl) přes Hořejší Krušec do Loučové a přes Kojšice do Jitčic, kde je zámeček ze 17. století. Po levé straně potoka luční cestou k vrchu Hrnčíři do Petrovic, které je možno spatřit z dalekého okoli díky zajímavé stavbě kostela sv. Petra a Pavla. Je z doby nejrannější gotiky, s románskou věží z počátku 13. století. Kostel stojí v severním obvodu hradiště, zvaného Vyšehrad, je obehnáno hřbitovní a hradební zdí, na níž jsou patrný znamky ozubení s gotickou bránou.

Z Petrovic vyjdeme směrem na Klatovy, asi po 0,5 km odbočíme jihozápadně k obci Rovná, cíle k potoku a odtud doprava na Puchverk. Při potoce krásnou lesní krajinou do Moklan. Z Moklan podél hranice vojenského újezdu na Spáleniště, Gerlov a Javorovou, malé horské vsi (880 m) s typickým kostelem vzniklým z barokní kaple z let 1698–1701. Z Javorové směrem severovýchodním přes Hořejší Svinnou střídavě polní a lesní cestou s krásným výhledem přes Radavice. Stojanovice do Velhartice, kde se vypíná na příkrém ostrohu Velhartický hrad, jeden z nejznámenějších v Čechách. Jeho původ sahá do konce 13. století, zakladateli byli páni z rodu Velhartických, z nichž nabyl významu Bušek z Velhartice, důvěrník Karla IV. Od hradu podél potoka Pstružná krásným lesním údolím přes Ujčín do Kolince. Nad Kolincem se vypíná zalesněný Vidhošť (759 m), z jehož skály je daleký rozhled do Šumavského podhůří.

Kolinec leží na železniční trati CSD Klatovy — Horažďovice, kterou je možné odcestovat zpátky do Sušice.

Rozhodnete-li se vydat na tuto túru, zbývá Vám poplatit pěkné počasí a krásné zážitky.

Tadeáš Broda

ZÁKLADNÍ LYŽAŘSKÝ VÝCVIK

A JEHO ÚKOLY Z HLEDISKA SPOLEČENSKÝCH ASPEKTŮ

FELIX CHOVALEC, FTVS UK, Praha

Popudem k napsání předložené studie je současná neuspokojivá situace v našem základním lyžařském výcviku (ZLV). Nejednotnosti a rozporu v uskutečnění ZLV jsou starého data, nevyskytuji se ojediněle a do určité míry odrázejí i situaci ve světovém nezávodním lyžování.

V současné době vyžaduje, podle našeho názoru, tato nejednotnost s neuspokojivou koncepcí a nízkou úrovni výcviku spolu ještě s dalšími okolnostmi, rychlé a účinné řešení.

Při řešení otázky ZLV je nutno vycházet ne z jednoho, ale z více aspektů a z jejich vzájemného souladu. Tyto aspekty lyžování ovlivňují, přičemž v různé době, v různém prostředí a u různých sociálních skupin populace nabývají různého významu a důležitosti.

Ujasnění si pořád důležitosti a významu jednotlivých aspektů je základním kritériem, klíčovým bodem, ze kterého je třeba dále vycházet.

Analyzujeme-li kořeny a příčiny současné neutěšené situace v ZLV, pak do popředí vystupují tři základní faktory, negativně ovlivňující obrat k lepšímu:

- neuspokojivá koncepce ZLV;
- úroveň fidič a koordinující činnosti;
- obsahová stránka ZLV a učební postupy.

Pro úspěšné řešení současné problematiky ZLV je rozhodující přístup společenský, tj. přístup, který nám určuje funkci a zaměření ZLV.

Požadavky, které klade na člověka současná doba, se mění a perspektivně se budou dále měnit. Tento vývoj je nutno chápát a předvidat a podle toho přizpůsobovat koncepci jak tělesné kultury, tak i lyžování jako její jednu z významných složek.

Industrializace a urbanizace oddálily člověka od přírody. Čím je toto oddalení větší, tím silněji v něm vyvolává novou specifickou potřebu civilizace — potřebu přírody.

Kladné působení přírody se zmnohonásobuje ve vazbě s druhem, zaměřením a formou provádění tělovýchovné aktivity. V našem případě se způsobem využití lyží.

Prevence či kompenzace tzv. civilizačních nemocí vyvolaných především hypokinetickým způsobem života a zvyšování fyzičké a psychické odolnosti člověka vyvolává druhou potřebu, potřebu lomoucí a to zejména lokomoce cyklické.

To jsou podle našeho názoru dva důležité aspekty, které vystupují do popředí v současných úvahách o tvorbě a realizaci životního stylu socialistického

člověka. Lyžování, lépe řečeno lyže a jejich využití hrály a určitě budou i nadále hrát v plnění těchto úkolů významnou roli.

Vývoj jejich využití je pro nás poučný a zajímavý. Lyže sloužily ve svých počátcích jako učitý předmět denní potřeby s řadou trvalých hodnot, dodnes známých a všeobecně uznávaných. Později dochází k jejich sportovnímu využití při současné diferenciaci lyžařského sportu na disciplíny klasické a sjezdové. Zatímco klasické disciplíny představují jen sportovní zaměření (závodní), sjezdové disciplíny souběžně slouží i pohybové rekrcaci, a to v masovém měřítku s motivy převážně emoceňimi.

V současné době můžeme v různých zemích, a co je velmi pozoruhodné, i v zemích alpských, pozorovat další vývojový zlom. Pozorujeme odklon od přelidněných a upravených sjezdovek k pohybu v terénu. Dochází tak k znovuualézání hodnot a prožitků estetických, spojených s procházkami a putováním zasněženou přírodou. Do popředí vystupují motivy racionální, uvědomování si hodnot pohybu na lyžích z hlediska regenerace životních sil člověka, zvyšování jeho odolnosti a výkonnosti.

Podobné tendenze se projevují nejen v lyžování, ale i v jiných sportech prováděných v přírodě, např. v cyklistice. Typickým příkladem je rovněž rychlý rozvoj spontánně i organizovaně pořádaných běhů v přírodě, tzv. běhů za zdravím apod. Dosud však neznačnější náležitou odezvu i školního nezávodního lyžování. Současné organizované lyžařství, stejně jako turistika na lyžích, je neplní a v dosavadní koncepci ani plnit nemůže.

Tuto situaci bychom chtěli ilustrovat na dvou příkladech. Tak např. základní lyžařský výcvik, pojmem sám o sobě nestabilizovaný a mnohoznačným nemá ujasněný cíl a úkoly. Jednou se chápe jako základ a příprava pro závodní činnost, jindy jako protiváha lyžování atd. To vše přispívá k nízké úrovni ZLV. Domníváme se, že specifickým cílem ZLV, musí být vlastní činnost, to znamená využití hodnot lyžování již v jeho základech, probuzení zájmu o lyžování, vytváření návyků a dovedností k lyžování nezbytných.

Uvědomíme-li si, že ZLV prochází každoročně zhruba 170 000 příslušníků školní mládeže, že ZLV lze uskutečňovat od tří do sedmdesáti let i déle, že ZLV je relativně nenáročný z hlediska vybavení, pak nám nemůže být lhůstejně, do jaké míry a jakým způsobem plní své úkoly.

V praktické denní činnosti lyžařského tělovýchovného hnuti se zákonitě uplatňují vztahy v jistém smyslu nejfunkčnejší, tj. vztahy spojené s chodem sportovních soutěží. Jím je podřízena organizační

ZÁKLADNÍ LYŽAŘSKÝ VÝCVIK

skladba lyžařských oddílů, vyšších lyžařských orgánů i hospodaření s finančními a materiálními zdroji a fondy.

Angažovanost a erudice lyžařských orgánů směřuje jen málo k řešení otázek masového lyžování a otázek spojených se společenskou funkcí lyžování, ale spočívá spíše ve zdůrazňování těch nebo oněch technických finí, jak to můžeme pozorovat v alpských lyžařských školách s jejich komerčním zaměřením.

Dominiváme se, že zejména v alpských lyžařských školách se v jejich institucionální podobě projevují negativní vlivy tzv. masové kultury. Dominuje zde spotřebitelský charakter vyzdvihování atraktivnosti v zájmu a pod tlakem ekonomických aspektů. Bohužel, někteří naši pracovníci přejímají a k nám zavádějí mnohé z těchto tendencí, přičemž svá snažení opírají o světovost, popřípadě o vědeckost apod. To je scestné a současný stav ZLV je toho do jisté míry obrazem.

Druhým příkladem, na kterém chceme ilustrovat nutnost řešení otázek ZLV z hlediska současného pojetí společenské funkce lyžování, jsou lyžařské výchovně výcvikové zájezdy školní mládeže. Kromě jiných ožehavých problémů je to především jejich obsahová stránka. Pobyt v přírodě se plně nevyužívá, lokomoční pohyb je minimální, mládež je obrazně i doslova připoutána k lyžím a ke cvičné louce. Při vyvrcholení zájezdu plní svůj účel pouze soutěž ve sjezdu: soutěž v běhu, pokud se vůbec koná, je formální a má negativní dopad na postoj mládeže k této disciplíně. Putování na lyžích a podobné formy využití lyží ze zájezdu a výcviku naší mládeže v podstatě vymizelo.

Obsah výcviku je jednostranný, jeho efektivita snížena, osnovy se neplní.

Charakteristika lyžařských zájezdů jako součásti školního procesu, která je dána organickou jednotou vzdělávací, výchovné i rekreační složky a která má specifické působení vnitřních podmínek pobytu na chatě v horách, vyžaduje relativně zvýšenou pozornost a zamýšlení se nad dosahovanými účinky a výsledky.

Podstatnou úlohu v současné situaci v ZLV hraje i nedostatečná informovanost a spolupráce nosných pracovišť (Svazu lyžařů, tělovýchovných škol, kateder tělesné výchovy na vysokých školách, orgánů ministerstva školství atd.). Nemáme na mysli jen otázku zainteresovanosti, ale především otázku současného institucionálního uspořádání, které umožňuje izolovanost a rozříštenost.

Chybí přiměřené zabezpečení institucionální struktury lyžařství, zejména z hlediska koncipování a koordinace ZLV. Ve stínu živelného tlaku výkonnostního sportu se v nedostatečné míře vyvíjí a uplatňuje společenská funkce lyžování, zejména na úseku ZLV.

Jsem svědky resortnické izolovaného paralelu a z něho vyplývající neracionálnosti a konfliktů. Školní lyžování je v podstatě uzavřeno do limitujícího rámce vyučovacího předmětu. To dává masovému článku našeho lyžařství jen redukované možnosti extenzivní práce. Na druhé straně představuje školní lyžování rezervoár odborných pracovníků, jejichž odborná schopnost se opomíjí a jen málo využívá.

V těchto souvislostech nabývá na významu státní péče v usměrňování a koordinaci uvedeného problému. Nelze však ani přehlížet další významné otázky, např. materiálně ekonomické. Poukážme jen na některé z nich. Skutečnost, že výstavba nových objektů v lyžařských oblastech se děje výlučně budováním exkluzivních hotelů, že nejsou lacné noclehárny pro mládež apod., je pro realizaci nových tendencí značně nepříznivá. Nebo chronický nedostatek vhodných běžeckých lyží, zřizování a údržba putovních tras atd. jsou problémy volající po řešení.

Obraťme však naši pozornost na vlastní vyučovací proces v ZLV. Zjednodušeně chápání podstaty a funkce lyžařského výcviku se souběžně odráží i ve stručném a schématickém pojímání učebního postupu. Východisko se hledá ve sjednocování více či méně rozdílných pojetí, přistupuje se však k němu mechanicky a již zhruba dvacet let nevede k výsledku. Zdůvodnění nácviku té nebo oné techniky se hledá v biomechanických a jiných rozborech.

Nebere se ohled na skutečnost, že rozvoj lyžařských či jiných dovedností jde na jedné straně cestou logické racionalizace tvorbou vzorových postupů (v tom smyslu jednotných) na druhé straně cestou činnosti učitele k jeho tvorivému uplatnění, k variabilitě a divergenci různých přístupů, k hledání nových cest.

Dynamika tohoto rozporu působí pozitivně na vývoj výuky za předpokladu, že-li usměrněna a využita. V opačném případě nutně dochází k nejednotnosti a k rozporům.

Dialektická koncepce ZLV vychází z toho, že obsah ZLV netvoří ani prosté nahromadění jednotlivých cviků, ani že je nelze seřadit a očislovat, ale dynamickou strukturou otevřeného systému výuky základních lyžařských dovedností k všeobecnému využití lyží.

O didaktickém učebním postupu nelze hovořit, jestliže se výběr a uspořádání cviků uskutečňuje jejich jednoduchým přířazováním, ať už podle časové postupnosti a fyziologické náročnosti či podle jiných vztahů nadřazenosti a podřazenosti apod., jak to můžeme i v současných publikacích sledovat.

Z tohoto důvodu musí být ZLV chápán jako proces cyklického opakování s fázovým charakterem, ve kterém dochází k postupnému přechodu od kvality nižší v kvalitu vyšší při polarité jednotlivých částí výuky.

Předložená studie nemůže nastiněnou problematiku plně vyčerpat. Jejím úkolem je podnítit k zamýšlení, ukázat směr a způsob řešení současné situace v základním lyžařském výcviku.

LITERATURA:

1. ČTVRTEČKA J. a kol.: Lyžování, Praha, SPN 1965.
2. CHOVANEC F.: Pojetí základního lyžařského výcviku na FTVS UK Praha. Teor. praxe těl. vých. 18, 1970, 4.
3. Společenské aspekty tělesné výchovy v socialismu. Materiály pro seminář FTVS, září 1971.
4. STRAČÁŘ E.: Systém a metody riadenia učebného procesu. Bratislava, SPN 1967.

SAKURA PUTUJE PERSKOU ŘÍŠI

Zdeněk Thoma
Foto autor

S pefkročením hranic Iránu přišla i změna dat. Z něčeho nic jsme byli vrženi o šest století nazpět. Psal se rok 1348. Trošku vyjeveně jsme koukali na razitko v pasu, ale pak si uvědomili, že v Iránu, stejně jako ve většině islámských zemí, se bere za počátek letopočtu rok 622 — tzv. hidžra, čili datum útěku proroka Mohameda z Mekky do Mediny.

Ale datum, to není jediný projev islámské kultury. První věc, která padne člověku do oka, jsou zahalené ženy. Nosi široký hedvábný přehoz, bud černý, ale častěji šedý s jemným vzorkem. Ale nijak to naštěstí ne-přeháněj. Zvláště mladá dívčata z pod těchto „čádorů“ veselé vykukují a zvídavě pozorují záhadné cizince.

Naše autostopatská trasa vedla přes Tabriz směrem na Teherán. Měli jsme z reakce fidičů trochu obavu, ale nebylo to tak zlé. Silnice v tomto úseku byla perfektní, provoz slušný a třebaže jsme občas někde stáli trošku déle, nakonec jsme vždy udělili — samozřejmě všechni čtyři na plnoštěném nákladního vozu. Osobních aut tu totiž — mimo města — moc neuvidíte.

Horší to bylo s domluváním. V Iránu se hovorí farzi a počítá v riálech. S obcijím byly potíže. Málodko z lidí kolem silnice žoférů a vesničanů — uměl jinou řec, než tu vlastní. Naštěstí jsme všechně učíteli našli mezi dětmi, kterých bylo na naší autostopatské trase vždycky dost. Iránské děti ne-prosily o peníze nebo cigarety, jako děti v předchozí zemi, ale chtěly si vyzkoušet angličtinu, kterou se učí ve škole a nebo nabízely výměnnou známek. A tak se nás slovinček nezhytných výrazů rychle plnil. Někdy to ovšem zcela jednoduché nebylo. Jednou ráno okukoval našechno stanu malý pastvec ovcí. Chtěli jsme se poučit, jak se řekne ve farzi „cukr“ a tak Vosa vzal pytlík, vytáhl jednu kostku a s tázavým výrazem ji ukázal chlapci. Ten jí vzal do ruky a bez okolků strčil do úst. Po zadovaný výraz jsme se dozvěděli až při osmé kostce.

Jestě horší to bylo s písmem. Většina nápisů není latinskou, ale v písmu, kterému se — mezi místními Čechy — přezdívá „roz-sypaný čaj“. Ještě k tomu se čte ze zadu. K dovršení zmatku i číslovky jsou jiné a ty se ovšem nutně musíte nadřít, jinak nezvládnete tajit silničních ukazatelů, městské veřejné dopravy a hlavně cen v obchodech. Neboť,

kdo by tužil, že pokroucená nula znamená pětku a obrácená rojka je vlastně čtyřkou. Perské číslovky jsou dokonce na bankovkách a mincích. Iránský riál je tvrdá měna, kterou můžete měnit za dolary a zlato a samozřejmě i naopak. Černý trh neexistuje. Jeden dolar je 76 riálů (1970). Naše potíže pramenily z toho, že jsme těch riálů měli jednoduše málo. I když je dlužno poznámenat, že v Iránu je poměrně levně. Posuďte sami: oběd v levnější restauraci — 30 riálů, čaj 1–2 riály, chléb 8 riálů/kg. Coca-cola 6–10 riálů, cukr 25 riálů/kg, nocleh v hotelu stř. kateg. 200 riálů, městský autobus 2 riály, autobus Teheran-Mežhed (800 km) 300 riálů, benzín 6 riálů/litr.

Smlouvání je možné jen u průmyslových výrobků, suvenýrů a textilního zboží a pouze na bazaru. Těžko můžete smlouvat v obchodním domě nebo v solidním obchodě na hlavní třídě. Zrovna tak těžko něco usmlouváte v benzínové pumpě nebo u pekaře v pekárni. Zato na bazaru se smlouváno od vás očekává a patří vlastně k dobrému tonu.

Když už jsme se zmínilo o pekaři, je nutné uvést, že hned po odjezdu z domova se nám

začalo stýkat po dobrém českém chlebu. Co se ovšem vydává za chléb v Iránu, má s našim společně snad jen to, že se peče také z mouky. Jsou to velké placky asi 60 cm v průměru připomínající sloni uši. Nevim, jak chutnají sloni uši, ale tyhle placky nemají chuť pražádkou. V pekárně jsou čerstvé placky narovnány do štosů jako krájenky. Co chvíli přiběhne nějaký chlapec, přehodí si je přes ruku jako kamelot noviny a s vydatným pokřikováním se vzdaluje ulici, nabízejce čerstvé zboží.

Do Teheránu jsme přijeli zrovna když začaly oslavy nového roku 1349. Takový iránský svátek není jednoduchá záležitost, kterou lze rychle odbýt. Oslavy trvají více než týden, samozřejmě v žádném ūfádě se nepracuje, nevycházejí noviny, nevysílá televize. Tradicí velí navštívit příbuzné — nejlépe ty nejvzdálenější — tak celý Irán je na nohou. Znamená to přeplněné autobusy, obsazené hotely, všude zmatek, nachlazení, zkažené žaludy z přemýří jídla, takže nakonec jsou všechni rádi, že už svátky končí.

Pro nás oslavy nového roku znamenaly „zamrznutí“ naší bedny s doplněním výstroje a výzbroje na teheránské celnici. Museli

SAKURA PUTUJE PERSKOU ŘÍŠI

jsme v Teheránu pobýt 11 dní. Alespoň jsme si celé město mohli důkladně prohlédnout. Je tu dost věci, které stojí za vidění. Treba koberce. Stovky jich plní krámy podél ulice Ferdousí a ani jeden vzor se neopakuje. Kdo jednou prošel kolem této výkladů, nebude nikdy spokojen s peršanem, který má doma. Takové tu leží u hospod na zemi pro pohodlí hostů a nebo se jimi bali zavazadla na střeše autobusu, aby byla chráněna před prachem. Pravý jemný perský koberec není ovšem levnou záležitostí a tak koupě vyžaduje nějaký čas, ktereho je ostatně v Orientě dostatek. A že se při koupi důkladně smlouvá, není třeba připomínat.

Leč my jsme nekupovali koberec, ani cokoliv jiného. Naše kroky mifly většinou do jižní části města na bazar. Teheránský bazar je totiž největším krytým bazarem na světě a délka jeho křivovalých uliček dosahuje osmdesátí kilometrů. Několikrát se nám zde podařilo zbloudit. Při dalších návštěvách jsme sebou raději pro snažší orientaci nosili busolu.

V uličkách bazaru si člověk připadá jako v některé z pochádek Tisice a jedné noci. Nemluvě o všem možném moderném zboží, může se obdivovat ulice s výrobky z tepaného stříbra, ulice zlatníků, zátiče vystavovanými šperky, nebo se projet uličkou médi-teče, či zavítat do prostor, kde se procávají roztočidlové kočení s neznámými vůněmi.

Podařilo se nám uskutečnit krátký výlet na jih do nejkrásnějšího iránského města Isfahánu. Z doby, kdy Isfahán byl hlavním městem Persie, se zde zachovalo mnoho památek vyzdobených většinou originálnimi barevnými mozaikami, tolik typickými pro zdejší stavby. Litovali jsme, že se nám ne podařilo navštívit další iránská historická města: Síráz, Zahedan a nebo bájný Persepolis. Ale času bylo málo a naše cesta musela pokračovat.

Z Teheránu jsme jeli na sever ke Kaspskému moři a dál na Mežhed. Projeli jsme masivem mohutných hor Demávendu a krajina se náhle pronikavě změnila. Ta tam byla kamenito-hlinitá polopoušť s malými oázami a chudými hliněnými vesnicemi, které nás provázejí zatím celým Iránem. Zde byla

úrodná půda a dokonce i lesy. Bylo jaro a vše se zelenalo. Radovali jsme se, že těch 800 km do Mežhedu bude daleko přijemnějších. Ale živá příroda svoji nadívadu dlouho neudržela a po několika stech kilometrech jsme byli ve stejných pustinách jako dříve. Ještě ke všemu skončila asfaltová silnice a za auty se začaly zvedat kotouče prachu. Usazoval se nám na tvářích, ve vlasech, vnikal do zavazadel i ve fotografických aparátech začalo povážlivě skřípat. Nákladáky na vymětných silnicích nijak nezvolivovaly a my se na korbách důkladně natřáskali a tloukli o postranicí.

Náš stop z Teheránu byl ulehčen cedule, kterou nám namalovali na velyvyslanectví. Hlásala v perlité náš záměr a cíl a prosila fidiče o svezení. Díky jí zastavil téměř každý, ale mnohý jen proto, aby si jí zvídavě pročetl, vrátil zpět a bez slova odjel. Na celé cestě Irámem jsme byli jedinými autostopáři — mimo místní lidí ovalem. Cizince jsme tu stopovat neviděli. V Iránu je totiž tak levná autobusová doprava, že se ani nevyplácí čekat na silnici na nejistý stop, trávit čas a prodražovat cestu výdaji za potraviny. Ale nedalo se nic dělat. Naše expedice byla auto-

stopařská a tak jsme to museli vydržet. Naštěstí má autostop jednu velikou výhodu, pro kterou jim jedeme rádi. Jeho původ totiž spočívá v romantice, v naprosté nevypočitatelnosti situací a kouzlu nových setkání. V pohodlném sedadle autokaru neuvidíte tak hluboko do života obyvatel země a nikdy nepoznáte obyčejné starosti a radosti prostých fidičů a venkovánů, jako právě při cestování autostopem.

Každý večer jsme uléhali někde poblíž silnice pod stan. Se stanováním potíže nebyly. Nějaké místo se vždycky našlo. Jen jsme dávali pozor na pouštní škorpy, před kterými nás varovali montéři Škodaexportu v Teheránu. Ale bohužel jsme žádného neviděli, a tak jsme byli ušetřeni tohoto exotického zážitku. Večer se vařila rýže s konzervou, a samozřejmě litry čaje, abychom se uchránili pořízení vzniklých používání někdy podezřelé vody. Ráno pak přišlo na radu kakao, místní chléb a čabajka — což není zrovna nejlepší kombinace. Přes den jsme jedli — pokud byla možnost — v malých hospůdkách. Našim nejoblibějším jídlem — a také jedním z nejlevnějších — byl „celo-kebab“, neboť kopec rýže s trochu skopového masa. Většinou se to jí rukou, ale i zde platí pravidlo, že k jidlu se používá pouze ruka pravá, zatímco levá má své poslání při úkonu zcela opačném, než je přijímání potravy. Misky na opracování ruky jsou samozřejmě na každém stole.

Svaté město Mežhed je poutním místem mořem řítského vyznání. Za cestu k náhrobku imáma Rezy si lze vysložit titul „mežhedi“ (jako obdobně „hadži“ za pouť do Mekky), neboť Mežhed je třetím nejvýznamnějším místem v islámském světě. Nevěřícím není však dán, aby jen jedním očekem popatili na svatý náhrobek (kde vedle imáma Rezy leží velký Hárún-al-Rásíd, známý z pohádky Tisice a jedné noci), ba ani jim není dopřáno vstoupit na pekárná a bohatá nádvoří svatostánku. Učinili jsme několik pokusů, abychom pronikli do této míst, ale marně. Bděli strážci u bran nás vždy včas odhalili. Zejména se nakonec dostali alespoň na nádvoří, je zásluhou iránské turistické kanceláře INTO, na kterou jsme měli doporučení. Prý jsme byli teprve čtvrtá skupina, která kdy na nádvoří oficiálně vkrásla. Jirák Mežhed je ovšem moderní město a velmi rušné. Přesto jsme byli svědky jednání, ve kterých se odráží staré náboženské předsudky. Na okružní třídě kolem svatých mešit je sice živý automobilový provoz (jezdí tu dokonce desítka našich embetek jako taxíky), ale zároveň nám zde několikrát ve stáncích s občerstvením odmítli podat místní oblíbený mléčný nápoj s odůvědním, že „plody země Prorokovy nepatří do úst nevěřícího psa“. Titiž „chodníci nabízejí ale Coca-colu, tu pří pí můžeme, ta je importovaná.“

příště: Sakura putuje nebeským královstvím

METODICKÉ LISTY pro pobyt v přírodě – pro vnitřní potřebu SSM vydává oddělení zájmové činnosti ČÚV SSM. Adresa redakce: ČÚV SSM, oddělení zájmové činnosti, Praha 1, Gorkého nám. 24. Řídí redakční rada, odpovídá předseda redakční rady MUDr. Josef Kvapilík. Vytiskl JPSM Brno, Krondlova 22. Č. z. 375/72.